

Stolování II

Středověk – zlatnictví ve středověku královna řemesel

- **podíl umělců – malíři Lorenzo Ghiberti, Andrea del Verocchio a Antonio Pollaiuolo); Albrecht Dürer nebo Hans Holbein**
- **mnohé práce nezachovány, dochovány kresby**

Manýrismus a baroko – skulpturální charakter, boltcový styl – P. P. Rubens

Rokoko

- **Just-Aurél Meissonnier (1695 – 1750), syn turínského zlatníka, v Paříži od 1715, 1726 jmenován vrchním návrhářem královských komnat – dochováno málo prací ve stříbře nebo zlatě**
- **Thomas Germain (1673 – 1748), vyučen v Římě, od 1715 v Paříži; chladičí nádoba na víno (1726); Francois –Thomas Germain (1726 – 1791)**
- **Caspar Gottlieb Eissler (asi 1750) – pozlacené kovy – bronz častěji na nábytková kování a na ozdobu váz**

Klasicismus

- **Robert Adam (1728 – 1792), stříbrné předměty jako součást architektury; čerpal z publikace o antických vykopávkách**
- **v pol. 18. stol. ve výrobě lehkých stříbrných předmětů nové postupy – mechanizace, rodina Batemanova, razidlo do tenkého plechu**
- **konec 18. stol. – nová etapa: předměty masivnější napodobující keramické nebo kamenné starožitnosti**
- **Robert-Joseph August (1723 – 1805), pařížský zlatník raného klasicismu; syn Henri (1759 – 1816) – ústup od masivního stříbra (velké plochy ponechány prázdné)**
- **Charles Percier (1764 – 1838) a P. F. Léonard Fontaine (1762 – 1838) – stříbro pro Napoleona**

Amerika – Baltimore

- **Paul Revera (1735 – 1818) – stříbrotepec z Bostonu, požadavek na jednoduché elegantní formy, vysoký lesk, lehké stříbro (napodobení výrobků Batemanových)**

Sheffieldské plátování (sheffieldský plech)

- **1742 sheffieldský nožíř Thomas Bolsover (1705 – 1788), komerčně využíváno od 60. let 18. stol.: list stříbra nataven na měď, vyválcován na plech, nižší cena oproti výrobkům; snížení kvality ve 30. letech 19. stol. ve 40. letech vytlačeno postříbřováním**

Elektrolytické pokovování – 1840 bratři Elkingtonové (práškové zlato nanášeno amalgamováním na litý bronz, mosaz nebo jiné kovy)

Slitiny – levnější, cín s olovem (lesk stříbra), mosaz – vzhled zlata, v 18. stol. nové slitiny, tvrdší než cín, snadněji zpracovatelné než mosaz; pakfong (alpaka) – z Číny (odolnost vůči ztrátě lesku), zprvu mříže u krbů

Arts and Crafts

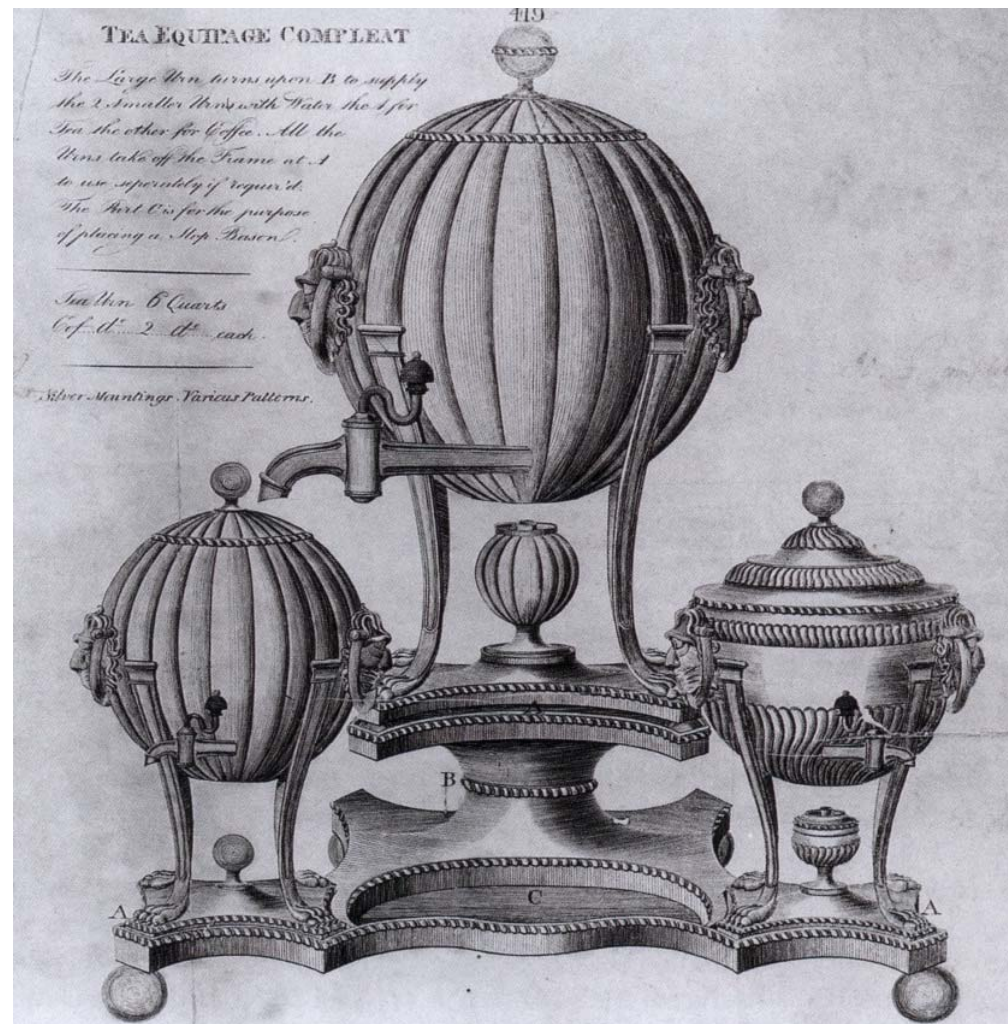
- **Charles Robert Ashbee (1863 – 1942): 1888 založil Guild and School of Handicrafts (Cech a školu uměleckých řemesel); kovové předměty (šperky, příbory, podnosy, vázy) – 1906 ukončení činnosti**

Stolní ozdoba – nástolec

- **od renesance fontány a nádoby ve tvaru lodí a pohárů, mísy na podstavcích, teriny, svícny, stojany na lžičky, kalíšky na vejce**
- **rozkvět stolního náčiní – v rokoku v pol. 18. stol. (rokokové ozdoby napodobovány ve 2. třetině 19. stol.)**
- **od rokoka specializace na výrobu velkých stolních především dekoračních předmětů**
- **épergne – stojánek s centrálním košíkem a několika košíčky pro kandované ovoce a sladkosti, od 1714**

Omáčník, mísa na punč, kolem 1780; inzerát na kombinaci čajovaru a kávovaru

Polévkové mísy – teriny

- **francouzský původ, ze stříbra – symbol bohatství, výzdoba rodovými erby**
- **rokoková výzdoba – postavy, mořští živočichové, ovoce**
- **klasismus – od poč. 60. let 18. stol. příklon k jednoduchosti**

Omáčníky

- **móda v období 1760 – 1820, poté omáčkové mísy – teriny (méně zdobné než polévkové mísy)**
- **zpočátku dvojí hubička, na široké noze, po 1725 s jednou hubičkou a držátkem na druhém konci**
- **nejprve na jedné noze, později tři nožky**

Podnosy a tácy

- **tácy – ploché mísy – delší než 25 cm, na potraviny, pro dekoraci,**
- **původně nezdobené, na střední noze, kruhové, v 18. stol. bohatě zdobeny okraje – tepané, ryté ozdoby, rukojeti od 50. let 18. stol.**
- **podnosy – zpočátku oválné, čtvercové až na poč. 19. stol.**
- **stříbrné mísy v módě od pol. 16. stol., v různých velikostech**

Slánky, stolní soupravy

- sypátka ve Francii v 17. stol. – soubor po třech, tvar majáku, poté hruškovitý
- stolní soupravy se vyvinuly ze stojanů na ukládání vína a vody

Košíky

- stříbrné nádoby na potraviny a nápoje jako dekorativní ozdoby známy už 2000 př. Kr.
- později ze stříbra i každodenní potřeby – na cukr, i toaletní potřeby
- košíky od 16. stol., obliba ve 30. letech 18. stol. – při obědě, při čajích k uložení chleba, koláčů, ovoce a sladkostí
- původně kulaté, později oválné, podobají se proutěným košíkům s vroubkovanými okraji
- po 1750 košíky s nožičkami, dekorace jednodušší, mělčí

Nápojové nádoby

- **konvice na víno – od středověku se víno rozlévalo z větších nádob do džbánů a konvic**
- **keramické a skleněné konvice s víkem z cínu, mědi nebo stříbra – štíhlý, protáhlý tvar, kovové ucho**
- **v renesanci časté také dekorativní figurální nádoby, např. ve tvaru jelena, koně, kozla**
- **skleněné karafy – od 18. stol., klasicistní nebo empírové konvice jsou výjimkou**

Čajové soupravy

- **konvice na čaj, kávu a čokoládu – v Evropě jako součást stolního stříbra v pol. 17. stol.**
- **čaj z Číny do Holandska 1610, drahé zboží**
- **nejstarší čajníky ze 70. let 17. stol. – malé; čtyřboký tvar odpovídal čínským vzorům**
- **zvětšování velikosti, hruškové konvice – do 1720, poté osmihranné, kulovité, od 1770 soudkovité, oválné...**
- **v 18. stol. vyráběny v kusech, od konce století kompletní čajové soupravy včetně konviček na smetanu, misky na cukr, kotlíků na horkou vodu, dóz na čaj**

Kávové soupravy

- **káva nejprve v Itálii a ve Francii (1643 – 1645) na aristokratických dvorech, za několik desetiletí v Londýně, Marseille, Hamburgu první veřejné kavárny**
- **rovná dřevěná držadla v pravém úhlu k tělu konvice, v 18. stol. hruškovitý tvar, na 3 nožkách**
- **kolem poloviny 18. stol. spirálovitá žlábkovaná dekorace**
- **v Anglii konvice válcového tvaru (poč. 18. stol.), osmihranný, poté tvar „vázovitý“**
- **čajová konvice – nižší kulovitý tvar**
- **konvičky na mléko, dózy na čaj, nádoby na dřevěné uhlí, rozžhavené železo nebo stojánky na lihový vaříč – teplota nápoje**

Konvice na kakao – do módy přišlo v 17. stol.

- **konvice na kakao a na kávu – v 18. století stejné tvarem i velikostí, ve víčku otvor na rozmíchání čokolády**

**Čajová a kávová souprava, Joseph Richardson,
Filadelfie, 1799; cukřenka, džbánek na smetanu a
čajník, Paul Rever, 1790**

Konvice na kávu, Franz Schiffer, Vídeň, 1849; konvice, Josef Hoffmann, kol. 1909, stříbro, Alfred Mayer; konvice, Dagobert Peche, 1922, postříbřený bílý kov

Kávové a čajové soubory, Albin Müller, kol. 1903, cín, a Josef Hoffmann, 1904, stříbro, ebenové dřevo, kámen; Wiener Werkstätte, Vídeň, 1. pol. 20. let 20. stol., stříbro; konvice, Marianne Brandtová, 1924, Bauhaus

Kávovar, Josef Hoffmann, kolem 1905, postříbřený bílý kov, slonovina, sklo; čajník se zahřívadlem, Albin Müller, kolem 1910, poniklovaný kov; čajníky, Otto Ritweger – Wolfgang Tumpel, 1924

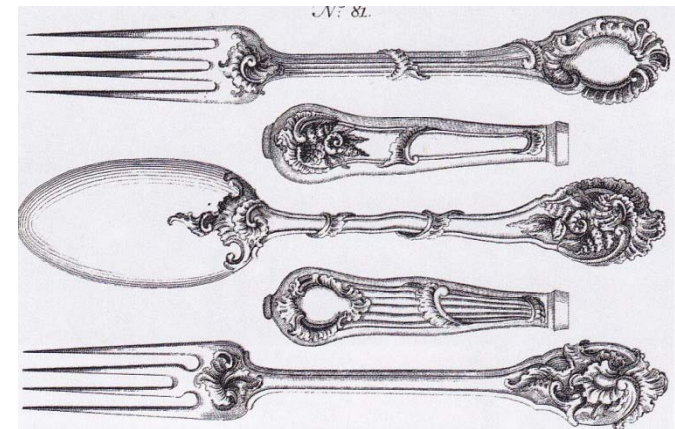

Krabičky na čaj zv. caddy (v 17. stol., vyráběny po 3 kusech, ukládány do dřevěných krabic); strojově vyrobená dóza na čaj, rytina Hester Batemanové, 1788 – 1789

Příbory

- **lžíce už v římské době, poté až ve středověku**
- **zakřivená náběrka, tenký šestihranný dřík zakončený zdobením nebo knoflíkem postupně se zplošťuje**
- **před 1760 nahoru zatočený konec, dekorovány na zadní straně náběrky a rukojeti; po 1760 se pokládaly náběrkou otevřenou nahoru – zdobení na přední strany; náběrky vejčité**
- **v souborech až na konci 17. stol.**
- **apoštolské lžíce – 13 ks**
- **vidlička – poslední, nejprve tříhroté, po 1760 čtyřhroté**

**Svatební lžíce, lité a ryté stříbro, zlatník Adam Asselier,
Brno, kolem 1610; viktoriánský příbor s loveckými
motivy, část z 384 kusů, 1871**

Část jídelních příborů, Joseph Maria Olbrich, 1901 a kolem 1900, postříbřený kov, Christolfe & Cie, Paříž; Josef Hoffmann, lžíce, stříbro, perleť, měsíční kámen, tyrkysy, korály ad., kolem 1905; „Flaches Modell“, 1903–1904

Příbor, Bohumír Južnič, 1935, Topičův salon

